

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

ЦІННОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ

Суми – 2022

УДК 378.4 СумДПУ (082)

M57

*Друкується згідно з рішенням засідання
Комісії з питань академічної доброчесності та етики
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(протокол №5 від 01.06.2022)*

Рецензенти:

М.П. Вовк, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;

С.В. Шаров, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української і зарубіжної літератури Мелітопольського державного педагогічного університету Богдана Хмельницького;

М.А. Бойченко, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

M57 Цінності академічної доброчесності та етики: збірник студентських робіт / за ред. Л. Пшеничної, М. Ячменик, В. Вербицької. Суми : ФОП Цьома С.П., 2022. 32 с .

У збірнику подано творчі роботи студентів, зокрема есе та постери, в яких здобувачі освіти викладають своє бачення на сучасні проблеми академічної доброчесності, розмірковують над етичними та законодавчими аспектами цього явища в середній та вищій освіті України. Постери дозволили візуалізувати та розставити акценти в розумінні студентами СумДПУ імені А.С. Макаренка сучасних проблем дотримання академічної доброчесності та етики. Книга розрахована на студентів, учнів, викладачів, учителів та всіх, кому небайдужі проблеми розвитку освіти у розрізі проблем академічної доброчесності та етики.

УДК 378.4 СумДПУ (082)

© Пшенична Л.В., 2022

© Колектив авторів, 2022

© СУМДПУ імені А.С. Макаренка, 2022

ЧАСТИНА I

Жанр: есе

Виконала: студентка Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Дар'я Бойченко

ЦІННОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ

Питанням академічної доброчесності в науковому просторі приділяють значну увагу, адже це міжнародні правила, якими мають керуватися учасники наукового простору під час навчання та проведення наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до наукових досягнень.

В сучасному суспільстві, вбачаємо велику кількість суперечок у наукових спільнотах. Кожного дня – велика кількість вчених різних напрямків, відомих політиків, діячів культури звинувачуються у виявленні плагіату, що міститься в їх наукових, творчих чи інших роботах. Така ж ситуація може бути і у вищих навчальних закладах, коли студенти або педагоги не дотримуються правил академічної доброчесності.

Для звичайної пересічної людини, академічна недоброчесність – це просто негативне емоційне поняття, а для вчених, учасників наукового процесу – це катастрофа. Тому на сучасному етапі, розгляд такого питання як: «цінності академічної доброчесності та етики», має велике значення.

Академічна доброчесність включає в себе відображення моральних принципів, моральної наукової практики, та обґрунтування належної на кожному етапі наукової діяльності. Академічна доброчесність, безперечно, впливає на формування певної лінії поведінки у науковому співтоваристві, тобто академічна доброчесність виступає як форма рефлексії, яка формує певною мірою моральність науковців.

Діяльність наукового співтовариства регулюється не лише законом, суспільною мораллю та науково-організаційними нормами, а й професійною мораллю (етикою). Професійна мораль (етика) пов'язана з професійним використанням, проявом основних елементів суспільної моралі.

Поняття «етика» – велике за змістом, це поняття позначає переважно регулятивно-нормативні аспекти дії моралі у науці, тобто сукупність професійно-етичних норм та принципів, які сьогодні створюють професійно-етичний кодекс вчених та педагогів різних наукових дисциплін.

Хотілося б, щоб вчені, педагоги, науковці та студенти дотримувалися правил академічної доброчесності та етики, несли у світ свої власні цікаві та прогресивні ідеї. А щодо навчання у вищих навчальних закладах, то головне – це впроваджувати принцип академічної доброчесності серед молоді, підтримувати студентські ініціативи, спрямовані на підтримку справжнього, чесного навчання. І працювати за таким девізом: «Краще створити своє, ніж привласнити чуже».

Таким чином, професійна діяльність вчених, педагогів, студентів повинна бути спрямована на дотримання п'яти засадничих цінностей академічної доброчесності та етики: чесності, довіри, справедливості, поваги та відповідальності.

Жанр: есе

Виконала: студентка Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Юлія Гиленко

ЦІННОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ

Однією із складових етичного кодексу наукового простору – є академічна доброчесність. Академічна доброчесність – це певні положення та правила, які повинні здійснюватися здобувачами освіти під час навчання, в тому числі й педагогічними працівниками. Дотримання цінностей академічної доброчесності та етики покликане забезпечувати довіру до наукових або творчих досягнень.

Основними цінностями академічної доброчесності та етики в закладах освіти, є:

- сумлінність – це чесне, ретельне виконання здобувачами освіти наукових робіт, винаходів, досягнень тощо. Основними складовими сумлінності є працьовитість та порядність;
- здійснення охорони прав автора – це визнання авторства та охорона творів, що є об'єктом авторського права, за допомогою правильної передачі чужої мови, думок та вказівки джерел інформації в оцінюваних роботах;
- відкритість, прозорість, взаємна довіра, відкритий обмін інформацією;
- повага права і свободи – це право вільного вираження думок та ідей;
- рівність – це обов'язок кожного здобувача освіти притримуватись правил академічної доброчесності та етики, і рівна відповідальність за їх порушення.

Учасники навчального процесу також мають свої певні права: на вільне вираження власної думки у процесі наукової роботи, на захист від необґрунтованого звинувачення у порушенні правил академічної доброчесності.

Але здобувачі освіти також зобов'язані: неухильно дотримуватися академічної чесності під час наукової діяльності, використовувати спосіб передачі чужої мови та думки із зазначенням автора, наприкінці наукових робіт вказувати список використаних джерел, використовувати достовірні та надійні джерела інформації, у своїх працях не використовувати готові наукові роботи, не допускати поведінки, що ставить під сумнів чесність та сумлінність науки та завдає шкоди кінцевим результатам інших.

Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат; фальсифікація результатів досліджень; надання свідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; використання без відповідного дозволу зовнішніх джерел інформації. Академічні провини та цінності академічної доброчесності та етики несумісні. Здобувач освіти завжди повинен працювати на благо науки.

Робота з формування етичної інфраструктури в закладах освіти має вестися за декількома напрямками: на сучасному етапі слід розробляти та впроваджувати нові етичні кодекси, формувати етичні комісії та лабораторії, що досліджують проблеми виникнення академічної недоброчесності в закладах освіти, створювати курси та семінари з питань академічної доброчесності та етики для здобувачів освіти.

Таким чином, дотримання цінностей академічної доброчесності та етики повинно стати основою у науковій діяльності освітніх закладів України.

Жанр: реферат

Виконала: студентка Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Вікторія Дорошенко

РЕФЕРАТ

на тему:

«ЦІННОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ»

ПЛАН

1. Що таке академічна доброчесність?
2. Чесність
3. Довіра
4. Справедливість
5. Повага
6. Відповідальність
7. Відвага

1. Що таке академічна доброчесність?

Чимало викладачів, студентів та представників університетських адміністрацій дотримуються принципів академічної доброчесності, оскільки вони розуміють, що цілей викладання, навчання та наукового дослідження можна досягнути лише в академічному середовищі, яке підтримує етичні стандарти. Все ж, це доволі велика рідкість, коли академічна установа визначає та декларує власну конкретну та дієву політику академічної доброчесності. Натомість, дедалі частіше можна зустріти тлумачення академічної доброчесності із зворотної сторони шляхом виокремлення способів поведінки, що суперечать дотриманню засад академічної доброчесності. Проект «Фундаментальні цінності» є спробою окреслити академічну доброчесність термінами, що є вичерпними у поясненні та дієвими на практиці. Міжнародний центр академічної доброчесності визначає академічну доброчесність як дотримання п'яти засадничих цінностей: чесності, довіри, справедливості, поваги та відповідальності. Ми переконані, що ці п'ять

цінностей, і до того ж відвага діяти, сповідуючи їх, навіть зіткнувшись із труднощами, формують істинні підвалини академічного середовища і освітніх інституцій. Без них діяльність, яку ми здійснюємо у межах нашої компетенції як викладачі, студенти чи дослідники, втрачає свою вартість, а її ефективність викликає сумніви. Коли ж фундаментальних цінностей дотримуються, застосовують на практиці та вводять у дію, вони стають наріжним каменем створення наукових спільнот академічної доброчесності. Замість того, аби розмірковувати про ці цінності як виключно абстрактні принципи, ми наполягаємо на використанні фундаментальних цінностей як засобу інформування та покращення можливостей механізму етичного прийняття рішень та поведінки. Фундаментальні цінності дають можливість академічним спільнотам втілювати власні ідеали у реальність.

2. Чесність

Чесність – обов’язкова основа викладання, навчання, дослідження і роботи, та необхідна передумова повноцінної реалізації довіри, справедливості, поваги та відповідальності. Істотно важливо, щоб академічні принципи і процедури, якими керується спільнота, несли чітке повідомлення про те, що фальсифікація даних, брехня, списування, обман та інші прояви нечесної поведінки є неприйнятними. Нечесна поведінка не лише загрожує добробуту академічної спільноти та порушує права її членів, але й може заплямувати репутацію інституції та применшити цінність ступеня, який вона присвоює. Чесність розпочинається із окремих особистостей та розширюється на дедалі більшу спільноту. Здобуваючи знання, і студенти, і викладачі мають бути чесними самі із собою та одне з одним. У навчальних залах й лабораторіях, на виїздах та у класних кімнатах, культивування і застосування чесності на практиці лягають в основу неперервної доброчесності. Плакаючи сміливість та спонукаючи чесне й етичне прийняття рішень, навіть коли це дуже складно, є невід’ємним кроком у становленні спільнот довіри.

3. Довіра

Коли чесність інституціоналізована як цінність, вона уможлиблює розвиток довіри. Довіра виникає з часом і досвідом та будується, в першу чергу, на основі дій, а не слів. Інституціоналізації довіри сприяє професорсько-викладацький склад, який ставить зрозумілі вимоги до завдань та має прозору систему оцінювання роботи студента, а також студенти, які підходять до виконання завдань чесно, ретельно та самостійно. Довіру розвивають заклади освіти, які встановлюють чіткі та послідовні академічні стандарти, та систематично і справедливо їх дотримуються, таким чином сприяючи здійсненню чесних та неупереджених досліджень. Довіра зазвичай має взаємну природу; надійність та довірливість часто «крокують» пліч-опліч. Довіра є необхідною базою для академічної роботи. Лише маючи довіру до наукових результатів інших, ми можемо обґрунтовувати власні дослідження та здійснювати їх із впевненістю. Довіра дозволяє нам співпрацювати, ділитися інформацією, вільно обмінюватися ідеями, не боячись за те, що нашу роботу хтось вкраде, що наша кар'єра – перерветься, а репутація – погіршиться. Довіра є ключовою, адже дозволяє особам поза межами академічної спільноти вірити у цінність та вартість наукового дослідження, викладання та здобутого ступеня. Спільноти довіри сприяють співпраці, створюючи середовища, у яких учасники чесні та справедливі одне з одним.

4. Справедливість

Справедливе ставлення є ключовим фактором, якій слід враховувати при формуванні етичних комісій. Важливими компонентами справедливості є здатність прогнозувати, прозорість, чіткі та обґрунтовані очікування. Правильна та об'єктивна реакція на нечесну поведінку чи порушення академічної доброчесності є також елементом справедливості. Чесне, відповідне та неупереджене оцінювання відіграє важливу роль в освітньому процесі, а справедливість тут є обов'язковою для встановлення довіри між викладачами та студентами. Професорсько-викладацький склад та адміністрація закладу освіти також мають право очікувати справедливого ставлення, і не лише з боку

студентів, але й у взаємному ставленні одне до одного. Студенти поведуться справедливо одне з одним та з цілою спільнотою, якщо виконують свою роботу чесно; автори – якщо належно цитують праці, які використовують; адміністрація – коли вона поважає та підтримує культуру академічної доброчесності; випускники – якщо вони виправдовують хорошу репутацію освітнього закладу. Професорсько-викладацький склад чинить справедливо по відношенню до студентів та інституцій, якщо чітко окреслює очікувані результати, вчасно реагує на прояви нечесності, незмінно підтримує принципи академічної доброчесності та демонструє їх на власному прикладі. Адміністрація вважається справедливою в очах своєї спільноти, якщо запроваджує чіткі, дієві та об'єктивні правила, що сприяють встановленню та розвитку спільнот доброчесності, які поважають своїх студентів, викладачів, випускників та освітні інституції.

5. Повага

Наукові спільноти можуть лише тоді досягнути успіху, якщо у них панує повага до членів спільноти, їх різноманітності та інколи суперечливих точок зору. Найбільш динамічними та продуктивними навчальними середовищами є ті, які сприяють активному залученню в освітній процес; які встановлюють чітку систему перевірки знань; які спонукають жваві обговорення та заохочують не боятися м'яко – через повагу до своїх колег – та все ж висловлювати незгоду із їх твердженнями. У доброчесних академічних спільнотах навіть ті, хто не погоджується із певними фактами, розділяють почуття поваги та пошани до знань і методів, за допомогою яких вони були отримані. Повага в академічному середовищі є взаємною та вимагає демонстрації поваги до самого себе та до інших. Поважати самого себе означає діяти доброчесно під час зіткнення із труднощами. Поважати інших – цінувати розбіжність у поглядах та адекватно розцінювати той факт, що власні ідеї часто доводиться піддавати сумніву, спростовувати, перевіряти та вдосконалювати. Студенти демонструють повагу, коли вони цінують та використовують можливість отримати нові знання, будучи активними у процесі здобування своєї освіти, беручи участь в обговореннях, вислуховуючи думку інших та роблячи все, що у їх силах, задля досягнення

успіху. Груба поведінка чи приниження інших підриває клімат поваги. Професорсько-викладацький склад декларує свою повагу, коли серйозно сприймає ідеї студентів, визнаючи їх як особистостей, допомагаючи їм у розвитку цих ідей, надаючи повноцінні та чесні відгуки на їх роботу, цінуючи їх точку зору та поставлені цілі. Члени академічної спільноти проявляють повагу до інших науковців, віддаючи належне їх інтелектуальному внеску шляхом правильного цитування джерел інформації. Культивування середовища, у якому всі члени демонструють повагу та декларують її як цінність, є водночас індивідуальною та колективною відповідальністю.

6. Відповідальність

Відповідальність за дотримання принципів доброчесності є як особистим обов'язком, так і спільною справою. Кожен член академічної спільноти – кожен студент, член професорсько-викладацького складу, представник адміністрації, несуть відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності під час навчання, викладання та здійснення наукових досліджень. Колективна відповідальність допомагає розширити та посилити процеси змін. Відповідальні спільноти мають потенціал працювати, щоб подолати апатію та надихнути інших дотримуватися групових норм академічної доброчесності. Бути відповідальним означає протистояти порушенням академічної доброчесності та негативному тиску з боку колег, а також власною поставою показувати приклад. Відповідальні особи несуть відповідальність за власні вчинки та намагаються заохотити інших не порушувати правил. Культивування відповідальності передбачає розвиток навички розпізнавати та протистояти спокусі порушити норми та правила. Бути відповідальним членом академічної спільноти передбачає підзвітність інших членів групи, що порушують принципи академічної доброчесності. Дотримуючись самостійно та заохочуючи інших дотримуватися високих стандартів академічної доброчесності – завжди виклик, який потребує відваги.

7. Відвага

Відвага відрізняється від інших цінностей академічної доброчесності тим, що це радше якість чи здатність, аніж цінність як така. У людях рису «сміливість»

часто плутають із «безстрашністю». В реальному житті, під сміливістю розуміють здатність діяти згідно власних цінностей всупереч страху. Сміливість – це риса характеру, яка дозволяє студентам бути відданими якісному та сумлінному навчанню та заохочувати до такого навчання своїх колег шляхом дотримання найвищих стандартів академічної доброчесності, навіть якщо є ризик отримати негативні наслідки чи зазнати удару у відповідь. Бути відважним означає діяти згідно власних переконань. Як розумова здібність, сміливість розвивається лише у такому середовищі, у якому можна її випробувати. Таким чином, академічне середовище доброчесності обов’язково має включати можливості робити власний вибір, виносити з нього уроки та зростати. Через цей циклічний процес, відвага, благородність та доброчесність можуть розвинутися як взаємозалежні та переплетені між собою риси. Члени академічних спільнот мають навчитися не лише приймати стійкі та непохитні рішення, але й демонструвати відвагу, яка є необхідною для того, щоб зафіксувати їх не лише словом, але й ділом. Лише через постійне плекання відваги можливе створення та підтримка сильних спільнот доброчесності, які залишатимуться відповідальними, шанобливими, надійними, чесними, справедливими, незважаючи на обставини, з якими вони можуть зіткнутися.

Жанр: віри

Виконала: студентка Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Катерина Сітак

ПОРАДИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Не списуй ніколи, любий друже,
Бо плагіат – погана справа дуже!
Ти не привласнюй іншого ідею,
І чесним будеш перед совістю своєю.

Щоб раптом не накликають на себе біди,
Висловлюй думку власну ти завжди.
Сміливість май й довіру звісно теж,
І неодмінно успіху плоди пожнеш!

Відповідальним будь і май повагу,
Відчуй в собі нестримну силу та наснагу.
І справедливість із собою прихопи,
Та впевнено крокуй ти до мети!

Бо тільки той, хто доброчесність має,
Духовно та інтелектуально він зростає.
Тож, любий друже, дотримуйся порад оцих,
І успіхів ти досягнеш в житті значних!

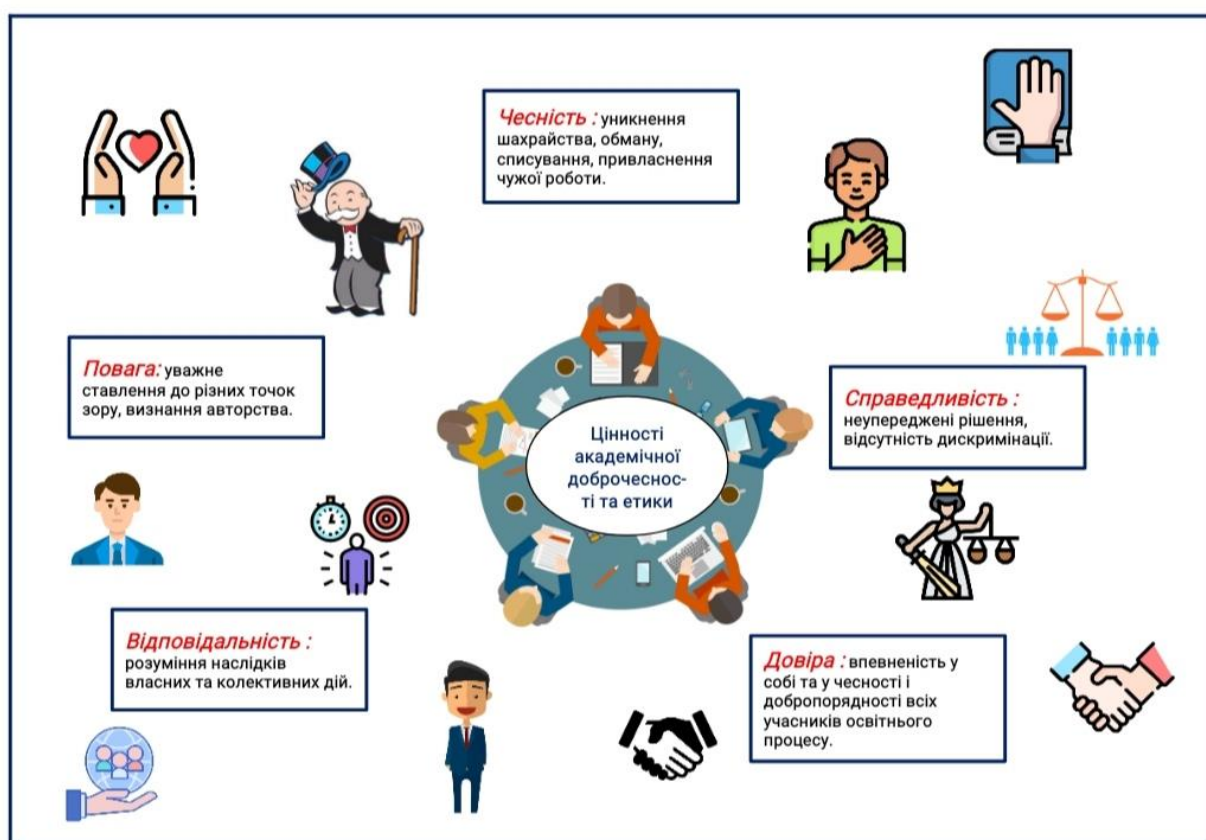

ЧАСТИНА II

Жанр: постер

Виконала: студентка Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

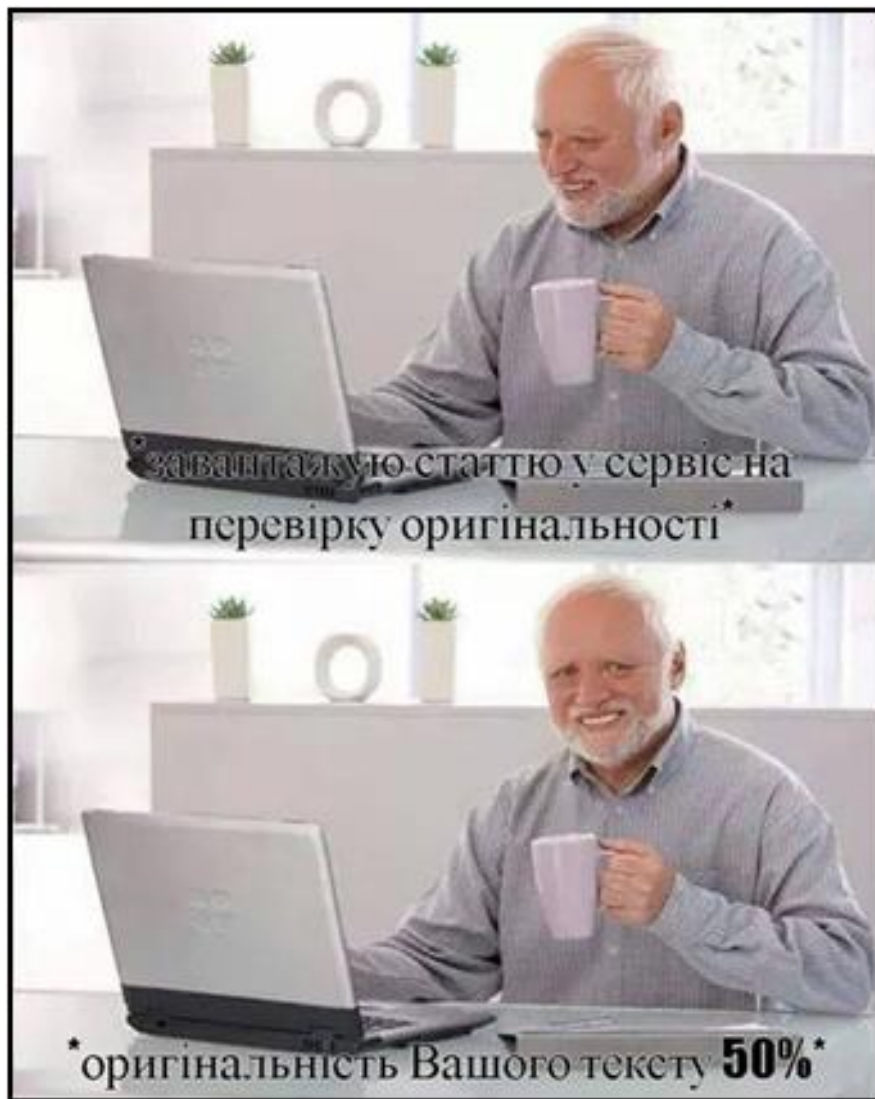
Юлія Степаненко

Жанр: постер

Виконала: студентка Факультету іноземної та слов'янської філології

Вікторія Вербицька

Жанр: постер

Виконала: студентка Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Олександра Наволокова

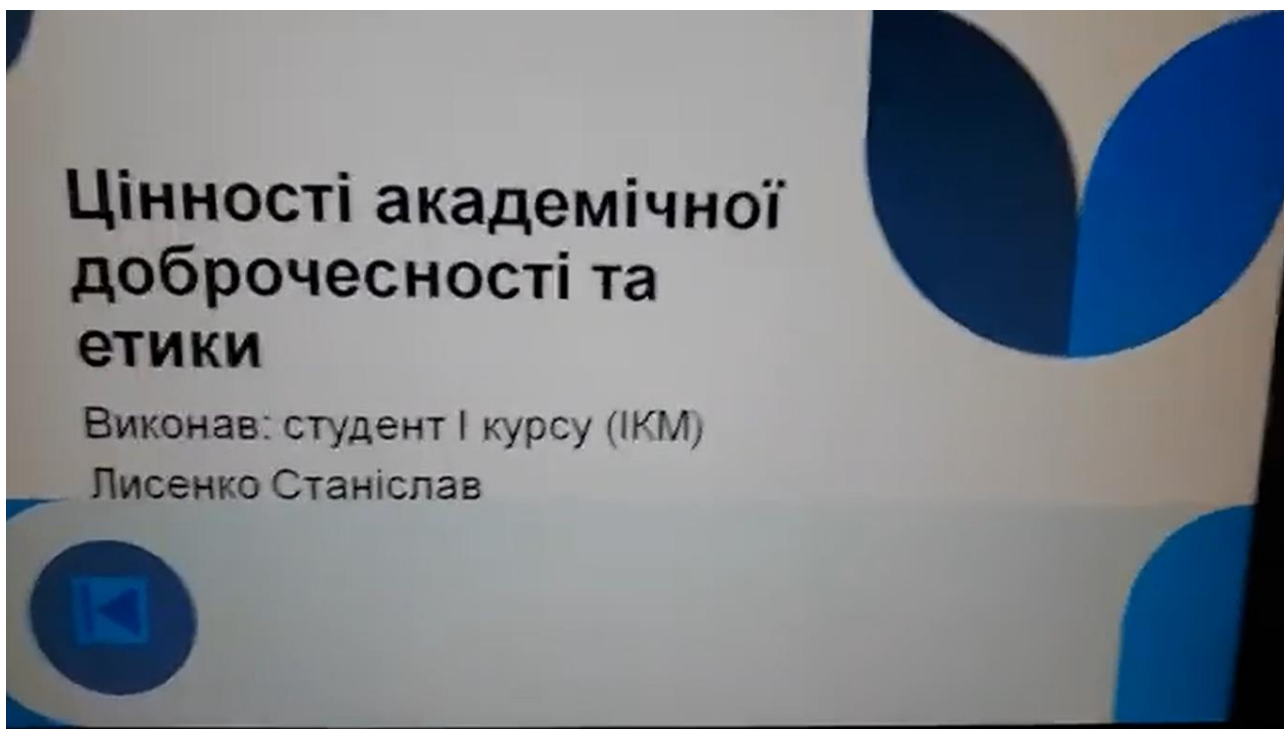

Жанр: онлайн гра

Виконав: студент Навчально-наукового інституту
культури і мистецтв

Станіслав Лисенко

Кіно про цінності людей	200	400	600	800	1000
Пісні про людські якості	200	400	600	800	1000
Правила етики	200	400	600	800	1000
Відомі цитати	200	400	600	800	1000
“Професійні діячі” етики	200	400	600	800	1000

08.06.2022

ЗАГОЛОВОК ПРЕЗЕНТАЦІЇ

1

Кіно про цінності людей 200

Назвіть назву фільма, де характеризується одна цінність людини.

08.06.2022

Пісні про людські якості 200

08.06.2022

НАЗВАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

12

ЧАСТИНА ІІІ

Жанр: методична розробка

Виконала: здобувачка вищої освіти (PhD) Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Олександра Наволокова

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА КУРАТОРСЬКОЇ ГОДИНИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА (ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКА,
ЛОГОПЕДІЯ)

«ЯК НАВЧАТИ ДОБРОЧЕСНО?»

Мета:

- 1) сформувати в студентів уявлення про доброчесність;
- 2) ознайомити студентів з основними принципами доброчесності;
- 3) ознайомити студентів із видами та суттю порушень академічної доброчесності та навчити їх розрізняти різні види порушень академічної доброчесності.

Підготовка до заходу:

Добір необхідної інформації, інформування про проведення заходу.

Обладнання:

Персональний комп'ютер, файли (відео, посилання на інтернет-ресурси), стабільне інтернет-з'єднання, фломастери, олівці аркуші паперу, стікери «зірочки»

Хід заходу

*Доброчесність – це не явище природи,
воно не змінюється з часом
та не залежить від пори року.*

Доброчесність – це внутрішній стан.

Джон Д. МакДональд

I. Організаційний момент

Доброго дня, шановні студенти!

У нашому університеті поновили заняття в он-лайн режимі, тож сьогоднішню зустріч ми проведемо у дистанційному режимі. Нехай вона буде плідною, радісною, цікавою і мирною для всіх нас!

Я впевнена, що у світлі тих буремних подій, які відбуваються в нашій державі, ви не залишитеся байдужими до того, про що ми говоритимемо сьогодні

II. Оголошення теми заняття

Сьогодні ми з Вами поговоримо про академічну доброчесність. Дамо визначення цьому поняттю, ознайомимося з основними принципами доброчесності, познайомимося із видами та суттю порушень академічної доброчесності та навчимося розрізняти різні види її порушень

Сьогодні Ви – уважні слухачі, які наприкінці зустрічі повинні дати відповідь на питання: «Як навчатися доброчесно?»

III. Основний зміст роботи.

Однією з ключових складових внутрішньої системи забезпечення якості у закладах вищої освіти є університетська система забезпечення академічної доброчесності, яка визначає загальноприйняті світовою спільнотою стандарти здійснення освітньої та наукової діяльності здобувачами вищої освіти і співробітниками університету й створює середовище нульової терпимості до порушень академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.

Разом із тим, на теперішній час серед учасників освітнього процесу це визначення подекуди асоціюється виключно з поняттям «плагіату». Але світові академічні практики, чинне вітчизняне законодавство трактують «академічну доброчесність» значно ширше, охоплюючи різні сфери освітнього процесу.

У 2012 році Міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Кароліні, розробив документ «Фундаментальні цінності академічної доброчесності» (Fishman 2012). За цим підходом, академічна доброчесність – це відданість

академічної спільноти, навіть перед лицем труднощів та фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності.

В Україні відповідно до положень Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», академічна доброчесність визначається, як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

При цьому, дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

У свою чергу, дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

- необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

- надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

- вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники закладу вищої освіти зобов'язані дотримуватися в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти. Зі свого боку, особи, які навчаються у закладах вищої освіти зобов'язані виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання.

Законодавством передбачена відповідальність за порушення академічної доброчесності. Зокрема, педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- відмова у присудженні ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

У свою чергу, здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);
- позбавлення академічної стипендії;

позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається уповноваженим колегіальним органом управління закладу освіти з урахуванням вимог законодавства.

Слід наголосити, що академічна доброчесність базується на добровільній згоді усіх учасників освітнього процесу дотримуватися правил та виконувати покладені на них обов'язки. Таким чином, академічна доброчесність є необхідною й важливою складовою забезпечення якості вищої освіти.

Бесіда «Як навчатися доброчесно?»

Тож, шановні студенти, що ми з Вами повинні зробити для того, щоб дотримуватися академічної доброчесності? (Відповіді)

Чи були у Вашому житті випадки порушення академічної доброчесності? (Відповіді)

Як Ви діяли у таких обставинах? (Відповіді)

Що відбуватиметься коли учасники освітнього процесу не будуть дотримуватися академічної доброчесності і вона перестане існувати? (Відповіді)

Чи можлива ситуація, коли всі учасники освітнього процесу беззаперечно дотримуються академічної доброчесності? (Відповіді)

Чим, на Вашу думку, можна замінити поняття «академічна доброчесність»? (Відповіді)

Вправа «Кодекс честі у навчанні»

У кожного з Вас є аркуш паперу. То ж прошу Вас написати на ньому 5 ключових понять, які пов'язують Вас, як студентів, з академічною доброчесністю.

Дуже добре! А тепер уявимо, що 1 поняття ми виключили зі списку. Що для Вас змінилося? (Відповіді)

Молодці! А, що ж відбуватиметься, коли ми залишимо всього 1 пункт із Вашого списку? Як це вплинуло на Вашу відповідь? (Відповіді)

Дякую Вам, шановні студенти! Ви працювали дуже добре, і мені здається, що саме зараз кожен з Вас може відповісти собі на питання «Як навчатися добросовісно?»

IV. Підсумки заходу.

Перед кожним із вас є стікер у вигляді зірочок. Якщо вам сподобалася година спілкування, ваші очікування здійснилися, якщо вас схвилювала обговорена проблема, то покажіть мені свої зірочки, або відправте мені зірочку у чат, і ми побачимо, що досягли ми з Вами взаєморозуміння сьогодні, або ні.

Дякую за увагу!

Бібліографія

1. Лист Міністерства освіти і науки України «Запобігання окремих проблем і помилок у практиках забезпечення академічної добросовісності: Аналітична записка» (від 20.05.2020 р. № 1/9-263)
2. Лист Міністерства освіти і науки України «Щодо рекомендацій з академічної добросовісності для закладів вищої освіти» (від 23 жовтня 2018 року №1/9-650)
3. Етичний кодекс ученого України (схвалено Постановою загальних зборів НАН України від 15.04.2009 р. № 2)

Методичні матеріали

1. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної добросовісності (лист МОН № 1/9-650 від 23.10.2018 року)
2. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної добросовісності (SAIUP)
3. Про Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) (лист МОН № 1/118681 від 15.08.2018 року)
4. Навчання студентів академічної добросовісності у бібліотеці ВНЗ: методичні поради / Л. Савенкова, С. Чуканова. Київ: УБА, 2016.
5. Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної добросовісності (Затверджено Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29.10.2019 р., протокол № 11)
6. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної добросовісності (укладено підкомісією 303 “Академічна добросовісність” Науково-методичної комісії 15 з організаційно-методичного забезпечення якості вищої освіти Науково-методичної ради МОН у 2016 р.)

Корисна інформація

1. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.): лист МОН від 23.10.2018 р. № 1/9-650.

2. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project — SAIUP)

3. Онлайн-курс “Академічна доброчесність для вчителів” на EdEra (До уваги вчителів школи, педагогів закладів професійної та вищої освіти, а також усіх, хто цікавиться питаннями академічної доброчесності!)

Жанр: есе

Виконала: студентка Навчально-наукового інституту фізичної культури

Химченко

ПРОБЛЕМА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ШКОЛІ

Питання академічної доброчесності стає з кожним роком все актуальнішим. Саме порушення цього явища є чи не найбільшою проблемою в школі, а потім і у вищих навчальних закладах. При вивченні цього питання, я одразу згадала свої шкільні роки і наведу один яскравий приклад недоброчесності. В середній школі на уроках алгебри та геометрії була доволі вимоглива вчителька, з якою дійсно потрібно було щось вчити. Звісно батьки, які хочуть аби їхня дитина була найкращою та знала найбільше, беруть додаткові години, щоб опанувати складний матеріал з допомогою вчителя. Ніби звичайна ситуація... Але на усіх самостійних, контрольних роботах у цих учнів були відповіді. Та і не дивно, що з часом до цього викладача все більше і більше дітей зверталось по «допомогу». То хто ж винен у цьому порушенні? Може сама дитина, чи батьки, а може ж все таки вчитель? В основу концепції Нової української школи закладені такі важливі складові: не тільки новий зміст освіти, формуванні особистості, а ще наскрізний процес виховання, що формує цінності, педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками. Тобто, тільки робота в комплексі може вирішити проблему академічної доброчесності в середній школі.

Учні часто вдаються до порушень академічної доброчесності. Вражаючою є кількість - 96% опитаних зізналися, що вони списували під час навчання. Це відбувається через “лінь” у більшості випадків, також брак часу та велике інформаційне навантаження, бо потрібно проаналізувати та запам’ятати велику кількість інформації за досить короткий час з багатьох дисциплін. Також причинами списування були: страх, що отримаєш погану оцінку; невпевненість у своїх знаннях, а також те, що списування стало настільки звичною справою, що викладачі знають про це, проте нічого не роблять для боротьби з тими, хто звик списувати. Отож, необхідно залучити якнайбільше сил, аби діти зрозуміли чому це не правильно, і які наслідки можуть бути.

Педагогіка партнерства наголошує на необхідності стимулювати «нову, глибшу залученість родини до побудови освітньо-професійної траєкторії дитини». Батьки або ж ті, хто виховує дитину, стають для неї прикладом, до якого вона прагне все своє життя: «Наша власна поведінка, наш напрям думок, наше ставлення одне до одного і до моральних цінностей суспільства – це, образно кажучи, камертон, що налаштовує переконання наших дітей». Тому, якщо батьки прагнуть виховати добродішну дитину, вони самі повинні бути зразком добродішності: добродішність виховується добродішністю.

У сім'ї важливо пропагувати загальнолюдські цінності, які водночас є і цінностями академічної добродішності: працелюбність, толерантність, чесність, мужність, повагу до інших та до себе, справедливість тощо. Не потрібно карати за оцінки, а стимулювати жагу пізнання, передовсім через читання і самовдосконалення.

При цьому чи не найважливішим елементом є школа та вчителі, які часто вимагають зубріння, а не власної думки, школа не вчить того, що будь-який текст має свого автора: написання рефератів і підготовка презентацій зводиться до переказу інформації без вказівки джерел, та без дотримання правил цитувань; школа не вчить цінувати власну працю, не вчить відповідальності за власні дії. Таким чином, тільки створення атмосфери довіри, повага до власної гідності дитини, відмова від імперативу оцінок на користь загального розвитку дитини; відмова від примусу на користь заохочення, а також широке використання ігрових елементів в освіті стають тими важливими інструментами для виховання дитини як добродішної особистості.

Отже, «добродішність» є категорією філософською й етичною, а тому її дотримання є винятково моральним, а суспільний осуд – єдиним безпосереднім наслідком її порушення.

Підсумовуючи, я хочу ще раз наголосити, що тільки командна робота усіх учасників освітнього процесу може вирішити проблему академічної недобродішності.

Використані джерела:

1. Стаття 42. Академічна добродішність Закону України "Про освіту".
2. Шліхта М, Шліхта І. Виховуємо академічну добродішність у школі: методичні вказівки до вчителів, Київ – 2019. URL : <https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У СУМДПУ імені А.С. МАКАРЕНКА

Академічна доброчесність

Якість освіти та академічна доброчесність

Головна / Академічна доброчесність

Нормативні документи >

Комісія з питань етики та академічної доброчесності >

Заходи >

StrikePlagiarism.com >

Документи Національного агентства >

Корисні покликання >

За більш детальною інформацією
переходь за QR-кодом

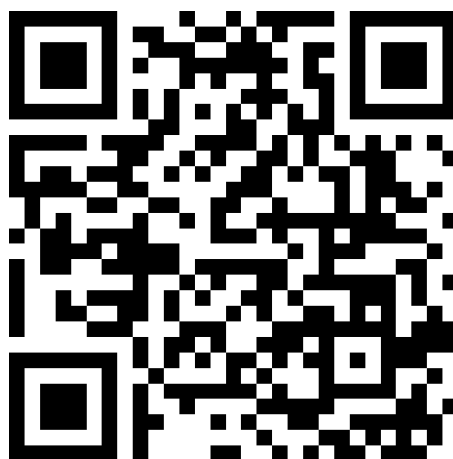
У РОЗДІЛІ «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ» ВИ ЗНАЙДЕТЕ «КОРИСНІ ПОКЛИКАННЯ»:

Інформаційні бюлетені

«Пропонуємо вашій увазі серію інформаційних бюлетенів “Академічна доброчесність Infobulletin”, де ви зможете почернути практичні поради щодо забезпечення доброчесного навчання.

Якщо у вас часто виникали запитання про різні аспекти академічної доброчесності, не були певними щодо термінології, визначень, практик, намагаєтесь вберегтись від плагіату чи інших, інколи випадкових та несвідомих порушень, у нас для вас хороші новини. Ми періодично намагатимемось дати відповідь на найчастіші запитання щодо доброчесності у навчанні чи науковій діяльності. Infobulletin – це підбірка матеріалів для детального ознайомлення з різними аспектами забезпечення академічної доброчесності.

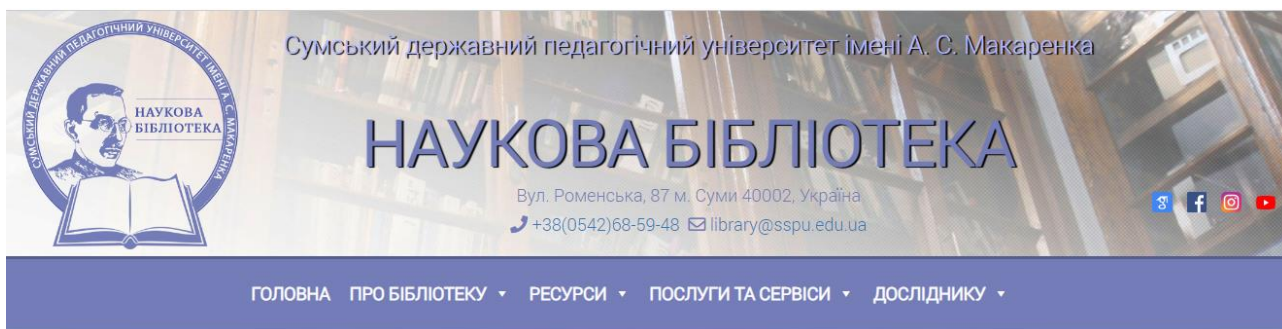
Вебінари «Академічна доброчесність»

«Проект SAIUP започатковує рубрику Вебінари “Академічна доброчесність”. Тут ми ділимось практиками українських освітян, порадами експертів, розглядаємо нормативно-правове забезпечення щодо аспектів якості освіти, та запрошуємо до обговорення важливих тем, що турбують академічну спільноту.

Пропонуємо вашій увазі відео та матеріали вебінарів, що допоможуть вам у формуванні академічної культури доброчесності та якості освіти.

Ми зібрали для вас наші відеоматеріали щодо інституційних політик академічної доброчесності, практик навчання академічного письма, поради із запобігання плагіату в студентських роботах, поради щодо дистанційного навчання та проведення екзаменаційних сесій онлайн, деякі роз’яснення щодо критеріїв акредитації

Бібліотека СумДПУ імені А. С. Макаренка здійснює перевірку академічних текстів на виявлення текстових запозичень.

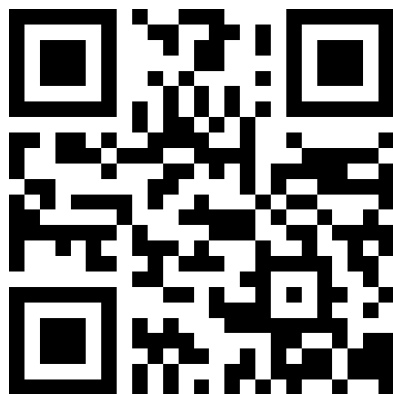
Перевірці на наявність ознак академічного плагіату обов'язково підлягають:

- індивідуальні навчальні та кваліфікаційні (дипломні, магістерські) роботи здобувачів вищої освіти;
- науково-методичні праці (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій), монографії та інші роботи, що вимагають рекомендації Вченої ради Університету до видання;
- рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редколегій наукових фахових видань або оргкомітетів заходів наукового і науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів);
- дисертаційні роботи й автореферати.

Цей перелік не є вичерпним, в ідеалі усі роботи, що виконуються в університеті мають проходити перевірку на наявність ознак академічного плагіату.

Перевірка всіх видів робіт проводиться за допомогою програмно-технічних засобів, які дозволяють згенерувати звіт за результатами перевірки зі встановленням факту наявності чи відсутності текстових та/або ілюстративних запозичень.

Для перевірки автентичності текстових документів в СумДПУ імені А. С. Макаренка використовується система **Strikeplagiarism.com**

Консультації з питань перевірки на плагіат

Відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення (корпус фізико-математичного факультету, аудит. 273)

Тел. (0542) 68-59-48

inflib@sspu.edu.ua

ЗМІСТ

ЧАСТИНА I.....	3
Дар'я Бойченко	3
Юлія Гиленко.....	5
Вікторія Дорошенко.....	7
Катерина Сітак.....	13
ЧАСТИНА II	14
Юлія Степаненко.....	14
Вікторія Вербицька	15
Олександра Наволокова.....	16
Станіслав Лисенко.....	17
ЧАСТИНА III.....	19
Олександра Наволокова.....	19
Поліна Химченко.....	26
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У СУМДПУ імені А.С. МАКАРЕНКА.....	28

Збірник студентських робіт

ЦІННОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ

За редакцією

Л. Пшеничної, М. Ячменник, В. Вербицької

Упорядник: *В. Вербицька*

Комп'ютерна верстка: *С. Цьома*

Підп. до друку 29.04.2022.

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 4,65.

Ум. фарб. - відб. 4,65. Обл. - вид. арк. 3,91.

Тираж 100 пр. Вид. №53

Видавець і виготовлювач:

ФОП Цьома С.П. 40002, м. Суми, вул. Роменська, 100.

Тел.: 066-293-34-29.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

серія ДК, № 5050 від 23.02.2016.